PERSPECTIEFNOTA 2027

Bestuurlijke beschouwing

Voor u ligt de perspectiefnota 2027, de eerste perspectiefnota van de bestuursperiode 2026-2030. Deze compacte perspectiefnota heeft een ander karakter dan in voorgaande jaren. Door de recente start van de bestuursperiode is het niet mogelijk de ambities uit het coalitieakkoord te verwerken in deze perspectiefnota. Deze nota wordt immers grotendeels opgesteld in een periode voor bekendmaking van het coalitieakkoord en het zorgvuldig operationaliseren van de opdracht uit het coalitieakkoord kost tijd. De inhoud is dus financieel-technisch van aard en daarmee beleidsarm. Tegelijkertijd is onderdeel van een gezonde planning en controlcyclus om relevante financiële ontwikkelingen en de uitgangspunten voor de programmabegroting 2027 inzichtelijk te maken, waaronder de uitkomsten van de meicirculaire.

De afgelopen jaren heeft de gemeente gewerkt aan het versterken van haar financiële positie. Dat leidt tot een gunstigere uitgangspositie voor de programmabegroting 2027, mede dankzij de bezuinigingsmaatregelen uit de perspectiefnota 2026 en positieve ontwikkelingen in het gemeentefonds. De financiële opgave blijft groot. De bestaande plannen zijn groter dan financieel gedragen kan worden zoals ook beschreven in de financiële verkenningen "van inzicht naar stabiliteit". Daarbij komen de ambities van het coalitieakkoord en het besef dat Houten na 2030 geconfronteerd wordt met de typische 'new town' problematiek wat significante financiële impact zal hebben. Dit spanningsveld is met de gunstigere uitgangspositie niet verdwenen. Ook landelijke ontwikkelingen en wijzigingen in rijksbeleid kunnen nog van invloed zijn op de financiële positie van onze gemeente.

Juist daarom blijft een financieel gezonde gemeente van groot belang. Met deze perspectiefnota leggen wij de financiële uitgangspunten vast voor de programmabegroting 2027. Het streven is dat deze uitgangspunten het eenvoudiger maken de inspanningen, inkomsten en uitgaven van de gemeente te volgen. Verder geeft het een financieel vertrekpunt voor de verdere uitwerking van het coalitieakkoord die zo veel als mogelijk verwerkt zal zijn in de programmabegroting 2027 en de opvolgende producten.
We zien ernaar uit om met uw raad, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verder invulling te geven aan de ambities voor Houten.

Namens het college van burgemeester en wethouders van Houten,
Bram Kouwenhoven, wethouder financiën.

Inhoud

Bestuurlijke beschouwing 1
Inhoud 2
1. Perspectiefnota 2027: financieel vertrekpunt voor een nieuwe bestuursperiode 3
2. Een vernieuwde programma-indeling voor Houten 4
2.1 Van huidige naar nieuwe programma-indeling 4
3. Financiële koers en perspectief 7
3.1 Financiële aandachtspunten 7
4. Begrotingsrichtlijnen 2027 10
4.1 Algemene Uitkering 10
4.2 Indexatie 10
4.3 Subsidies 12
4.4 Personele budgetten 13
4.5 Actualiteiten 13

1. Perspectiefnota 2027 in een nieuwe bestuursperiode

De Perspectiefnota 2027 heeft, vanwege de start van de nieuwe bestuursperiode, een ander karakter. Waar de Perspectiefnota normaal gesproken de financiële meerjarenraming integraal actualiseert, richt deze nota zich primair op het stellen van de financiële kaders voor de verdere uitwerking van de Programmabegroting 2027. Dit sluit aan bij de start van een nieuwe bestuursperiode, waarin de financiële kaders eerst worden vastgesteld. Deze bieden de financiële basis voor de verdere uitwerking van de Programmabegroting 2027 en ondersteunen de financiële vertaling van het collegeprogramma. De Perspectiefnota bevat hiervoor een voorstel voor de nieuwe programma-indeling, de begrotingsrichtlijnen voor 2027, de actualisatie van het begrotingssaldo op basis van de meicirculaire 2026 en een schets op hoofdlijnen van de verwachte financiële ontwikkelingen richting de Programmabegroting 2027. Samen vormen deze onderdelen de financiële kaders voor de verdere uitwerking van de Programmabegroting 2027.

Met de start van de bestuursperiode 2026-2030 hebben de coalitiepartijen hun ambities vastgelegd in het coalitieakkoord Besturen met lef, dichtbij inwoners. Deze Perspectiefnota actualiseert het financiële vertrekpunt voor de Programmabegroting 2027 en staat daarmee los van de inhoudelijke keuzes uit het coalitieakkoord. De periode tussen de presentatie van het coalitieakkoord en het opstellen van deze Perspectiefnota is te kort om de ambities uit het akkoord zorgvuldig beleidsmatig, organisatorisch en financieel uit te werken. Conform de gebruikelijke planning- en controlcyclus vindt eerst de beleidsmatige, organisatorische en financiële uitwerking van bestuurlijke ambities plaats. Het coalitieakkoord bevat daarnaast diverse ambities en uitwerkingsvraagstukken waarvan de financiële uitwerking nog nadere concretisering vraagt. De financiële gevolgen daarvan zijn op dit moment nog onvoldoende in beeld om deze op een verantwoorde wijze in de Perspectiefnota te verwerken en de gevolgen voor het begrotingssaldo te bepalen. Ook de actualisatie van bestaande beleidsopgaven, investeringsvoornemens en autonome ontwikkelingen kan het begrotingssaldo nog beïnvloeden. Gelet op de structurele financiële tekorten vraagt dit om een zorgvuldige integrale afweging bij de Programmabegroting 2027. Daarom heeft deze Perspectiefnota een beleidsarm karakter.

De komende maanden werken we het coalitieakkoord verder uit, actualiseren we bestaand beleid en verwerken we autonome ontwikkelingen die van invloed zijn op de Programmabegroting 2027. Het streven is om de ambities uit het coalitieakkoord, voor zover deze voldoende zijn uitgewerkt en financieel haalbaar zijn, binnen de beschikbare financiële ruimte zoveel mogelijk gelijktijdig met het collegeprogramma in de Programmabegroting 2027 te verwerken. De integrale afweging vindt daarbij plaats in samenhang met bestaande beleidsopgaven en ontwikkelingen.

De Programmabegroting 2027 vormt het eerste integrale beleids- en financiële document van de nieuwe bestuursperiode. De gemeenteraad ontvangt het collegeprogramma en de Programmabegroting 2027 gelijktijdig in het najaar van 2026.

2. Een vernieuwde programma-indeling voor Houten

De start van een nieuwe bestuursperiode vormt een logisch moment om de inrichting van de programmabegroting tegen het licht te houden. De programmabegroting is het belangrijkste instrument waarmee de gemeenteraad kaders stelt, middelen beschikbaar stelt en het college controleert op de uitvoering van beleid. De huidige programma-indeling is vastgesteld bij de start van de vorige bestuursperiode en heeft de afgelopen jaren een goede basis geboden voor sturing, monitoring en verantwoording. Tegelijkertijd werkt de gemeente steeds vaker opgavegericht. Maatschappelijke vraagstukken raken meerdere beleidsvelden en vragen om een integrale benadering. Deze ontwikkeling komt ook tot uitdrukking in het coalitieakkoord 2026-2030, waarin de ambities zijn geordend rond maatschappelijke opgaven die voor inwoners centraal staan.

Om deze samenhang ook binnen de planning- en controlcyclus beter zichtbaar te maken, wordt met ingang van de Programmabegroting 2027 een nieuwe programma-indeling voorgesteld. Daarbij worden inhoudelijk verwante beleidsvelden binnen één programma samengebracht. Hierdoor sluit de begrotingsstructuur beter aan bij de opgavegerichte werkwijze van de gemeente en wordt inzichtelijker hoe verschillende beleidsinspanningen bijdragen aan maatschappelijke doelen.

Tevens wordt met de nieuwe indeling beoogd de Programmabegroting compacter, overzichtelijker en meer integraal vorm te geven. Door ambities, activiteiten en financiële middelen beter met elkaar te verbinden, ontstaat naar verwachting meer inzicht in de doelen die de gemeente wil bereiken, de onderlinge samenhang daartussen en de inzet die daarvoor nodig is. Op deze manier wordt ingezet op een beter leesbare, overzichtelijke en inzichtelijke Programmabegroting, die de gemeenteraad ondersteunt bij het volgen van de voortgang en het maken van bestuurlijke afwegingen.

Met het vaststellen van de Perspectiefnota 2027 wordt de gemeenteraad voorgesteld deze programma-indeling formeel vast te stellen. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt de raad de indeling van de programmabegroting en daarmee het niveau waarop budgetten worden geautoriseerd en verantwoording plaatsvindt. De financiële verantwoording en rechtmatigheidsverantwoording blijven op programmaniveau plaatsvinden. Ook worden de bestaande beleidsindicatoren opnieuw toegewezen aan de programma's waarop zij inhoudelijk betrekking hebben. De gewijzigde indeling draagt bij aan een beter inzicht in de maatschappelijke resultaten die worden nagestreefd en de middelen die daarvoor worden ingezet.

2.1 Van huidige naar nieuwe programma-indeling

De voorgestelde programma-indeling vormt vanaf de Programmabegroting 2027 het sturings- en verantwoordingskader voor de bestuursperiode 2026-2030. De wijziging heeft uitsluitend betrekking op de wijze waarop de inhoud van de begroting wordt geordend. Alle huidige beleidsterreinen, wettelijke taken en beleidsopgaven blijven onderdeel van de begroting.

In de huidige begroting is de inhoud verdeeld over programma's en deelprogramma's. In de nieuwe opzet vormen de programma's de hoofdstructuur van de begroting en vervallen de deelprogramma's. Per programma worden de ambities en beleidsthema's op hoofdlijnen beschreven. Hierdoor ontstaat een compactere en beter leesbare begroting, waarin maatschappelijke opgaven en bestuurlijke prioriteiten centraal staan.

De nieuwe programma-indeling is niet één-op-één vergelijkbaar met de huidige begroting. Beleidsvelden zijn anders gegroepeerd, programma's zijn samengevoegd en deelprogramma's vervallen. Hierdoor verandert de presentatie van de begroting, terwijl de inhoudelijke opgaven, wettelijke taken en verantwoordelijkheden van de gemeente ongewijzigd blijven.

Tabel 1 Nieuwe programma-indeling begroting 2027-2030

Programma	Ambities / thema's
Voor en met inwoners	Inwonersparticipatie, dienstverlening
Thuis in Houten	Wonen, gebiedsontwikkeling, nieuwkomers in Houten en veiligheid & leefbaarheid
Samen leven	Sociale basis, passende ondersteuning en iedereen doet mee
Werken en ondernemen	Commerciële voorzieningen en bereikbaarheid
Groene en gezonde leefomgeving	Klimaat, energie en openbare ruimte
Algemene dekkingsmiddelen	Ongewijzigd

2.1.1 Voor en met inwoners
Het programma Voor en met inwoners blijft inhoudelijk ongewijzigd. Het programma richt zich op de relatie tussen de gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Binnen dit programma zijn dienstverlening, burgerzaken, communicatie en inwonersparticipatie ondergebracht. Ook de samenwerking met de samenleving bij beleidsvorming en uitvoering maakt hiervan deel uit. Het programma ondersteunt daarmee een toegankelijke, betrouwbare en dienstverlenende overheid.

2.1.2 Thuis in Houten
Het programma Thuis in Houten richt zich op een veilige, leefbare en toekomstbestendige woonomgeving. Binnen dit programma zijn wonen, volkshuisvesting, woningbouw, gebiedsontwikkeling, de opvang en huisvesting van nieuwkomers en openbare orde en veiligheid samengebracht. Deze beleidsterreinen hebben gezamenlijk invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en op de manier waarop inwoners hun woonomgeving ervaren. Door deze onderwerpen binnen één programma te bundelen ontstaat meer samenhang in de gemeentelijke inzet op wonen, leefbaarheid en veiligheid.

2.1.3 Samen leven
Het programma Samen leven sluit aan bij de visie op het sociaal domein die de gemeenteraad in 2025 heeft vastgesteld. Het programma richt zich op het versterken van de sociale basis en het ondersteunen van inwoners die tijdelijk of langdurig ondersteuning nodig hebben. Binnen dit programma zijn onder meer jeugd, maatschappelijke ondersteuning, gezondheid, participatie, bestaanszekerheid, inclusie, sport, cultuur en onderwijs ondergebracht. Door deze beleidsterreinen binnen één programma te organiseren ontstaat een samenhangend kader voor de gemeentelijke inzet op welzijn, gezondheid en maatschappelijke participatie.

2.1.4 Werken en ondernemen
Het programma Werken en ondernemen richt zich op het versterken van de economische vitaliteit van de gemeente. Binnen dit programma zijn economie, bedrijvigheid, commerciële voorzieningen en bereikbaarheid samengebracht. Een sterke lokale economie vraagt om ruimte voor ondernemers, voldoende werkgelegenheid, goede bereikbaarheid en aantrekkelijke voorzieningen. Door deze onderwerpen binnen één programma te verbinden ontstaat meer samenhang in de gemeentelijke inzet voor een aantrekkelijk ondernemers- en vestigingsklimaat.

2.1.5 Groene en gezonde leefomgeving
Het programma Groene en gezonde leefomgeving richt zich op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Binnen dit programma zijn onder meer duurzaamheid, klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en het beheer van de openbare ruimte ondergebracht. De opgaven op deze terreinen hangen nauw met elkaar samen en vragen om een integrale benadering. Door deze onderwerpen binnen één programma te bundelen ontstaat een samenhangend kader voor de ontwikkeling en het beheer van een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving.

2.1.6 Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie
De algemene dekkingsmiddelen bevatten de baten en lasten die niet rechtstreeks aan een afzonderlijk programma kunnen worden toegerekend. Het betreft onder meer de opbrengsten uit lokale heffingen, de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, het saldo van de financieringsfunctie, de vennootschapsbelasting, overhead en overige algemene baten en lasten. Deze middelen vormen het

financiële fundament van de gemeentelijke begroting en maken de uitvoering van de verschillende programma's mogelijk. De algemene dekkingsmiddelen worden overeenkomstig de voorschriften van het BBV afzonderlijk in de begroting gepresenteerd.

3. Financiële koers en perspectief

Een gezonde financiële positie vormt een belangrijke randvoorwaarde voor het uitvoeren van gemeentelijke taken, het realiseren van maatschappelijke ambities en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen. De afgelopen bestuursperiode maakte opnieuw duidelijk dat een sterke financiële basis noodzakelijk is om toekomstige opgaven het hoofd te bieden. Die noodzaak is onverminderd aanwezig.

De 1e bestuursrapportage 2026 vormt het financiële vertrekpunt voor deze Perspectiefnota. In deze actualisatie verwerken we enkel de financiële effecten van de meicirculaire 2026. Daarmee ontstaat een geactualiseerd financieel beeld. De verwerking van de meicirculaire 2026 leidt voor Houten tot een verbetering van het financiële perspectief. De uitkomsten van de circulaire zorgen voor hogere inkomsten uit het gemeentefonds dan eerder in de meerjarenraming was voorzien. Deze verbetering hangt vooral samen met het uitstel van het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds. Hierdoor treden de financiële nadelen voor Houten later op dan eerder voorzien. Het financiële beeld verbetert daardoor voor de komende jaren, terwijl de onderliggende structurele opgave onverminderd aanwezig blijft. Een financiële en technische toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire is opgenomen in bijlage 1a.

Op basis van de huidige inzichten bedraagt het begrotingssaldo in 2027 afgerond € 0,4 miljoen positief. Dit saldo loopt terug naar een nadeel van afgerond € 3,5 miljoen in 2030. Het positieve saldo in 2027 biedt beperkte ruimte voor de verdere uitwerking van de Programmabegroting 2027 en de daarin opgenomen ambities. Deze ontwikkeling betekent niet dat de structurele financiële uitdagingen zijn verdwenen. De meerjarige begroting laat zien dat de financiële ruimte ook de komende jaren onder druk blijft staan. Tegelijkertijd vragen bestaande beleidsopgaven, autonome ontwikkelingen en de ambities uit het coalitieakkoord om investeringen en uitvoeringskracht. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet volledig in beeld en leggen de komende jaren een aanzienlijk beslag op de gemeentelijke begroting.

Ten opzichte van de ambtelijke financiële verkenningen die u dit voorjaar ter informatie ontving, lijkt de gemeentebegroting er een stuk beter voor te staan. Dat is niet het geval. De prognoses en scenario's uit de verkenningen brachten in beeld welke financiële impact de stapeling van investeringsplannen heeft als alles conform planning uitgevoerd zou worden. De boodschap was: dit alles bij elkaar is niet behapbaar, betaalbaar en 'leenbaar'. Komende periode moeten hierin lastige keuzes gemaakt worden en financiële ruimte gecreëerd. Deze prognoses en scenario's zijn niet in deze perspectiefnota verwerkt. Alleen de harde cijfers zijn meegenomen. Daardoor laat deze Perspectiefnota een gunstiger financieel beeld zien dan de financiële verkenningen, maar ook dat wat nu niet is verwerkt moet serieus meegewogen worden.

Het financiële beeld in deze Perspectiefnota is een momentopname. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 verwerken we de meest actuele inzichten over bestaande beleidsopgaven, investeringsvoornemens en autonome ontwikkelingen. Het streven is om ook de financiële gevolgen van de verdere uitwerking van het coalitieakkoord hierbij te betrekken. Met de Programmabegroting 2027 presenteren we een geactualiseerd financieel perspectief voor de bestuursperiode 2026-2030.

Tabel 2 Begrotingssaldo

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Stand Programmabegroting 2026	-398	-3.848	-3.556	-3.441
Eindstand eerste bestuursrapportage 2026	-1.078	-4.829	-4.622	-4.801
Meicirculaire 2026	1.437	2.318	1.702	1.347
Coalitieakkoord 2026-2030	pm	pm	pm	pm
Stand Perspectiefnota 2027	**359**	**-2.511**	**-2.920**	**-3.454**

Min bedrag staat voor nadeel

3.1 Financiële aandachtspunten

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 verwerkt het college actuele ontwikkelingen, nieuwe financiële inzichten en de verdere uitwerking van bestaande opgaven. Hierdoor wijzigt het financiële beeld uit deze Perspectiefnota. De financiële gevolgen van deze ontwikkelingen zijn op dit moment nog niet volledig in beeld en worden de komende periode nader geïnventariseerd. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste financiële aandachtspunten toegelicht.

3.3.1 Keuzes voor de komende jaren

Het coalitieakkoord gaat ervan uit dat de Programmabegroting 2027 sluitend kan worden gemaakt door een aantal technische en financiële maatregelen toe te passen. Deze maatregelen vormen het financiële vertrekpunt voor de uitwerking van de begroting en dragen bij aan een structureel sluitend meerjarig financieel perspectief. Bij de Programmabegroting 2027 wordt per maatregel beoordeeld in hoeverre deze financieel haalbaar, actueel en uitvoerbaar is. Waar een nadere uitwerking of besluitvorming noodzakelijk is, wordt hiervoor een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd. De technische maatregelen uit het coalitieakkoord zijn hieronder ongewijzigd opgenomen.

- Toepassen 10% correctiefactor op kapitaallasten
- Actualiseren stelpost kapitaallasten
- Inboeken aanbestedingsvoordeel leerlingenvervoer
- Vrijval stelpost indexatie op basis van de meicirculaire
- Effect heroverweging bezuinigingen Perspectiefnota 2026
- Inzet surplus Algemene Reserve
- Geen indexering op reguliere budgetten

3.3.2 Ambities coalitieakkoord

De ambities uit het Coalitieakkoord 2026-2030 zijn nog niet financieel verwerkt in deze Perspectiefnota. De komende maanden werken we deze ambities verder uit in het collegeprogramma en de Programmabegroting 2027. Daarbij streven we ernaar om de ambities, binnen de beschikbare financiële kaders en voor zover voldoende uitgewerkt, zoveel mogelijk op te nemen in de Programmabegroting 2027. De financiële gevolgen hiervan kunnen leiden tot een wijziging van het financiële beeld.

3.3.3 Een eerdere uitwerking van de prioritaire opgaven uit het coalitieakkoord

In lijn met het coalitieakkoord zet het college in op vier prioritaire opgaven: de uitvoering van de Spreidingswet, het versnellen van de woningbouw, het versterken van inwonersparticipatie en het vergroten van veiligheid. De uitvoering van de Spreidingswet betreft een wettelijke opgave die op korte termijn om concrete acties vraagt. Om direct te kunnen beginnen met de opgave Spreidingswet maken we gebruik van beschikbare financiële middelen (raadsvoorstel jaarrekening 2025, overhevelingsvoorstellen, beslispunt 5). Voor de benodigde structurele middelen volgt een nader voorstel in het collegeprogramma 2026-2030 en programmabegroting 2027.

3.3.4 Ontwikkelingen in bestaande ambities

Autonome ontwikkelingen, zoals wijzigingen in wet- en regelgeving, demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen bij verbonden partijen, beïnvloeden het financiële perspectief van de gemeente. De meest actuele inzichten worden verwerkt in de Programmabegroting 2027.

<u>Ontwikkelingen binnen het sociaal domein</u>

Ook binnen het sociaal domein staan de gemeentelijke financiën onder druk. De vraag naar jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en bestaanszekerheidsvoorzieningen blijft hoog, terwijl personeelstekorten, stijgende tarieven en complexere ondersteuningsvragen de kosten verder verhogen. Daarnaast kunnen wijzigingen in wet- en regelgeving en toekomstige landelijke besluitvorming financiële gevolgen hebben voor gemeenten. Het college verwerkt de meest actuele inzichten in de Programmabegroting 2027 en betrekt de financiële gevolgen daarvan bij de bestuurlijke afweging.

<u>Ontwikkelingen binnen het fysieke domein</u>

Ook binnen het fysieke domein beïnvloeden verschillende ontwikkelingen het meerjarige financiële perspectief. De gemeente staat de komende jaren voor opgaven op het gebied van woningbouw, gebiedsontwikkeling, mobiliteit, duurzaamheid, klimaatadaptatie en het beheer van de openbare ruimte. Deze opgaven vragen om investeringen, uitvoeringscapaciteit en structurele beheermiddelen. Tegelijkertijd nemen de kosten binnen het fysieke domein toe. Zo lopen bestaande beheer- en onderhoudscontracten af en worden deze opnieuw aanbesteed, waarbij prijsontwikkelingen en marktomstandigheden kunnen leiden tot hogere kosten. Ook vraagt het behoud van het huidige kwaliteits- en onderhoudsniveau van de openbare

ruimte om aanvullende middelen. Daarnaast staat de gemeente voor de opgave om eventuele onderhoudsachterstanden in beeld te brengen en waar nodig weg te werken.

De omvang en financiële gevolgen van deze ontwikkelingen zijn nog niet volledig verwerkt in het huidige financiële perspectief. Het college werkt deze verder uit bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 en betrekt de financiële consequenties bij de bestuurlijke afweging.

3.3.5 Rentelasten

De rentelasten nemen de komende jaren naar verwachting toe als gevolg van de omvang van de investeringsopgaven en de daarmee samenhangende financieringsbehoefte. De uiteindelijke rentekosten zijn afhankelijk van het tempo waarin investeringen worden uitgevoerd en de rente waartegen de gemeente financiering aantrekt. Ontwikkelingen in de economie, inflatie en het rentebeleid van centrale banken kunnen hierbij van invloed zijn.

De rentelasten die samenhangen met de huidige investeringsportefeuille zijn nog niet volledig verwerkt in het financiële beeld van deze Perspectiefnota. Op basis van de inzichten uit maart j.l. bedraagt dit effect circa € 1,4 miljoen in 2027, oplopend tot circa € 2,5 miljoen in 2030. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de financiële verkenningen Van inzicht naar stabiliteit. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 actualiseert het college de investeringsportefeuille, de liquiditeitsprognose en de omslagrente. Op basis daarvan worden de rentelasten opnieuw bepaald en verwerkt in de begroting.

3.3.5 Financiële afspraken

Naast inhoudelijke ambities bevat het coalitieakkoord financiële uitgangspunten voor het financieel beheer van de gemeente. Met deze uitgangspunten zet het college een koers uit voor een financieel gezonde en toekomstbestendige gemeente. De uitgangspunten vormen een belangrijk kader voor de uitwerking van de Programmabegroting 2027 en de verdere ontwikkeling van het financiële beleid. Waar dit mogelijk is, worden de afspraken direct verwerkt in de begroting. Voor onderdelen die nadere uitwerking of onderzoek vragen, werkt het college een voorstel uit en legt dit op een later moment ter besluitvorming aan de raad voor. De financiële afspraken uit het coalitieakkoord zijn hieronder ongewijzigd opgenomen.

1. *De schuldquote niet stijgt boven 100%*
2. *De solvabiliteit niet daalt onder 20%*
3. *Er geen bestemmingsreserves zijn zonder plan*
4. *Elke post op de begroting eens per vier jaar aan een ‘spending-review’ wordt onderworpen, waarbij we alle contracten en uitgaven onder de loep nemen.*
5. *Ongedekte moties voert het college niet uit.*
6. *Tegenvallers in beginsel gedekt worden binnen het eigen domein*
7. *We gebruikmaken van de algemene reserve in plaats van dat we een post onvoorzien opnemen, waarbij we de regels die gelden voor gemeentefinanciën in acht nemen.*
8. *Budgetten niet automatisch doorschuiven naar het volgende jaar.*
9. *Het bestedingsmandaat van het college wordt vastgesteld op €100.000.*

3.3.6 Voortgang bezuinigingsmaatregelen Perspectiefnota 2026

Met de Perspectiefnota 2026 zijn maatregelen vastgesteld om het meerjarige financiële perspectief structureel te verbeteren. In de eerste bestuursrapportage 2026 is een update gegeven van de voortgang van de ingezette bezuinigingen. Op basis van de huidige inzichten liggen de maatregelen grotendeels op koers. Voor een aantal maatregelen loopt de uitvoering nog door of zijn de effecten afhankelijk van nadere uitwerking en externe ontwikkelingen. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 wordt de voortgang opnieuw beoordeeld en wordt waar nodig de financiële opgave herijkt.

4. Begrotingsrichtlijnen 2027

Op basis van het financieel perspectief uit hoofdstuk 3 stelt de gemeenteraad in dit hoofdstuk de begrotingsrichtlijnen voor de Programmabegroting 2027 vast. Deze richtlijnen vormen het financiële kader voor de verdere uitwerking van de begroting en sluiten aan bij de financiële verordening van de gemeente Houten en de uitgangspunten van het provinciaal financieel toezicht.

Bij de opstelling van de Programmabegroting 2027 blijft het uitgangspunt dat de gemeente voldoet aan de voorwaarden voor repressief toezicht. Dit betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten, ramingen realistisch en voldoende onderbouwd zijn en financiële knelpunten niet worden doorgeschoven naar toekomstige jaren. De begroting moet daarbij niet alleen voor 2027 sluitend zijn, maar ook een financieel houdbaar meerjarig perspectief bieden. De provincie Utrecht beoordeelt de begroting aan de hand van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader. Daarbij kijkt zij onder meer naar het begrotingssaldo, de structurele financiële positie, de inzet van reserves, de beschikbare weerstandscapaciteit en de beheersing van financiële risico's.

4.1 Algemene Uitkering

Voor de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 wordt uitgegaan van de uitkomsten van de meicirculaire 2026 en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren. Deze uitkomsten zijn reeds verwerkt in de Perspectiefnota 2027 en vormen daarmee het uitgangspunt voor de verdere uitwerking van de Programmabegroting 2027.Voor de berekening van de algemene uitkering wordt het systeem van constante prijzen gehanteerd. Dit betekent dat voor 2027 wordt uitgegaan van lopende prijzen en dat voor de jaren 2028-2030 wordt gerekend met constante prijzen.

4.2 Indexatie

Voor de berekening van prijsontwikkelingen wordt uitgegaan van de meest recente ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Voor de Programmabegroting 2027 wordt gerekend met een prijsindex van 2,5%. Dit percentage vormt een financieel uitgangspunt voor de begrotingsopstelling.

Tabel 4 Berekening prijsindexcijfer (in percentages)

Jaar	CEP maart 2025	CEP maart 2026	Verschil
2026	2,70%	2,90%	0,20%
2027		2,50%	2,50%
Totaal			**2,50%**

Het prijsindexcijfer is gebaseerd op de raming voor de prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product (pbbp) 2027 uit het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026 van het CPB. Conform de gemeentelijke indexeringssystematiek wordt een correctie toegepast wanneer de raming voor het voorgaande jaar meer dan één procentpunt afwijkt van de meest recente CPB-raming. Omdat het verschil tussen de raming voor 2026 uit het CEP 2025 en het CEP 2026 slechts 0,2 procentpunt bedraagt, wordt geen correctie toegepast. Het prijsindexcijfer voor 2027 komt daarmee uit op 2,5%.

4.2.1 Uitgaven (lasten)

Voor de uitgavenkant van de begroting geldt als uitgangspunt dat beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk worden ingezet. Reguliere budgetten worden daarom niet automatisch geïndexeerd. Per budget wordt beoordeeld in hoeverre indexatie noodzakelijk is en of kostenontwikkelingen binnen de bestaande financiële kaders kunnen worden opgevangen. Hiermee wordt bijgedragen aan een financieel houdbare begroting en blijft ruimte beschikbaar voor toekomstige bestuurlijke afwegingen. Tevens wordt invulling gegeven aan de afspraken uit het Coalitieakkoord 2026-2030 om beschikbare middelen zoveel mogelijk in te zetten voor maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities.

Specifieke uitgangspunten voor budgetten

- Reguliere budgetten worden niet automatisch geïndexeerd.

- Bij meerjarige contracten wordt rekening gehouden met contractueel overeengekomen indexeringen, voor zover deze niet binnen bestaande budgetten kunnen worden opgevangen. Voor onverwachte en substantiële prijseffecten wordt een beperkte reservering opgenomen.
- Voor budgetten waarvan de omvang afhankelijk is van ontwikkelingen in aantallen inwoners, huishoudens, woningen of andere objectieve kenmerken, wordt uitgegaan van de meest actuele kerngegevens. Hierbij worden volumemutaties verwerkt, maar wordt geen aanvullende prijsindexatie toegepast bovenop de vastgestelde begrotingsrichtlijnen.
- Voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen worden de vastgestelde begrotingen van de betreffende gemeenschappelijke regelingen als uitgangspunt gehanteerd. Er wordt geen afzonderlijke gemeentelijke indexatie toegepast.
- Voor verzekeringen wordt aangesloten bij de grondslag die geldt voor de premieberekening. Bij verzekeringen waarvan de premie afhankelijk is van het aantal inwoners, wordt uitgegaan van de vastgestelde inwoneraantallen uit de kerngegevens. De premie per inwoner mag daarbij worden geïndexeerd met 2,5%. Bij verzekeringen waarvan de premie is gebaseerd op een percentage van de verzekerde waarde, wordt de verzekerde waarde geïndexeerd met 2,5%.

4.2.2 Inkomsten (baten)

Voor de inkomstenkant van de begroting wordt uitgegaan van een trendmatige ontwikkeling van belastingen, heffingen, tarieven en overige inkomsten, voor zover de gemeente bevoegd is deze aan te passen. Hiermee wordt voorkomen dat stijgende kosten volledig ten laste komen van het begrotingssaldo en wordt bijgedragen aan een financieel gezonde en houdbare begroting. Wanneer inkomsten worden begrensd door wettelijke voorschriften, contractuele afspraken of andere vastgestelde kaders, worden deze als uitgangspunt gehanteerd. Voor de Programmabegroting 2027 gelden daarbij de volgende uitgangspunten:

- De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) wordt jaarlijks geïndexeerd. Het percentage voor 2027 is 3%, afkomstig uit de landelijke meicirculaire 2026. Op deze wijze behoudt de opbrengst haar reële waarde en blijft de ontwikkeling van de lokale belastingopbrengsten in lijn met de landelijke uitgangspunten.
- De opbrengst van de toeristenbelasting wordt verhoogd met 2,5%. Hiermee wordt aangesloten bij de gebruikelijke trendmatige indexatie, zodat de opbrengst haar reële waarde behoudt.
- Leges en heffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt van kostendekkendheid, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- Verhuur accommodaties (baten): De tarieven van sport- en welzijnsaccommodaties worden jaarlijks per 1 augustus aangepast overeenkomstig de vastgestelde indexeringssystematiek. Hiermee wordt aangesloten bij de bestaande contractuele afspraken en de gebruiksperioden van de accommodaties.
- Voor overige inkomsten wordt aangesloten bij bestaande afspraken, contractuele verplichtingen en vastgestelde beleidskaders.

4.2.3 Budgetten (baten en lasten) afhankelijk van kerngegevens

Voor een aantal budgetten bestaat een directe relatie tussen de omvang van het budget en de ontwikkeling van objectieve kerngegevens, zoals het aantal inwoners, huishoudens of cliënten. De hieruit voortvloeiende budgetaanpassingen worden aangemerkt als autonome ontwikkelingen.

Voor voorstellen tot budgetaanpassing als gevolg van autonome groei moet een duidelijke onderbouwing worden aangeleverd. Daarbij wordt uitgegaan van de formule P (prijs) × Q (hoeveelheid). Voor de Programmabegroting 2027 geldt als uitgangspunt dat de prijscomponent (P) niet stijgt en derhalve op 0% indexatie wordt gesteld. Een eventuele budgetaanpassing kan uitsluitend voortvloeien uit wijzigingen in de hoeveelheid (Q), waarbij aansluiting wordt gezocht bij de meest actuele kerngegevens.

De ontwikkeling van het aantal inwoners kan bijvoorbeeld van invloed zijn op legesopbrengsten van burgerzaken, de kosten van verkiezingen, bijdragen aan onder meer de VNG en verzekeringskosten. Daarnaast kan de ontwikkeling van de leeftijdsopbouw van de bevolking invloed hebben op de kosten voor de Jeugdwet en de Wmo.

Gegeven	Begrotingsrichtlijnen 2027			
	2027	2028	2029	2030
Totaal aantal woningen	21.825	22.336	22.818	23.472
Prognose woningbouwproductie	511	482	654	654
Gemiddelde woningbezetting	2,35	2,33	2,31	2,26
Aantal inwoners	51.391	52.069	52.754	53.011
Aantal éénpersoonshuishoudens	6.336	6.514	6.687	6.802

4.2.4 Budgetten gerelateerd aan specifieke contracten op gebied van jeugdhulp en wmo

Voor een deel van de uitgaven binnen de Jeugdwet en de Wmo gelden afwijkende indexeringsafspraken. Voor deze budgetten wordt aangesloten bij de indexeringsmethodieken die contractueel zijn overeengekomen met aanbieders en bij de landelijke richtlijnen van de VNG.

Omdat de definitieve indexeringspercentages veelal pas bekend worden nadat de (primitieve) begroting 2027 is opgesteld, worden de betreffende budgetten niet direct geïndexeerd binnen de programma's. Bij het opstellen van de begroting wordt daarom een reservering opgenomen voor de verwachte indexatie van deze contracten. Zodra de definitieve indexeringspercentages beschikbaar zijn, worden de benodigde middelen verwerkt in de betreffende budgetten. Hiermee wordt geborgd dat de begroting aansluit bij de contractuele verplichtingen en de meest actuele indexeringsafspraken.

Tabel 5 Grondslagen indexering

Onderwerp	Grondslag indexering
Maatwerk ZIN Wmo	Overheidsbijdrage in de arbeidskosten-ontwikkeling (OVA-index) [1]
Huishoudelijke Hulp Wmo	OVA-index
Hulpmiddelen Wmo	Consumenten Prijs Index (CPI)) [2]
Individuele voorzieningen Jeugd	OVA-index
PGB's	OVA-index
SAVE	OVA-index
Essentiële functies Jeugd	80% OVA en 20% PPC [3]

1. OVA: https://www.nza.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-prijsindexcijfer-voor-personele-kosten
2. CPI: https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83131ned/table?fromstatweb
3. Er wordt aangesloten bij de indexeringssystematiek van het LTA.

4.3 Subsidies

Subsidies vormen een belangrijk instrument voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen en activiteiten binnen de gemeente Houten. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 wordt voor zowel uitgaande als inkomende subsidies uitgegaan van de meest actuele financiële en inhoudelijke inzichten. Daarbij wordt rekening gehouden met vastgestelde loon- en prijsontwikkelingen, subsidiebeschikkingen en overige relevante afspraken.

4.3.1 Uitgaande subsidies

Subsidies vormen voor veel maatschappelijke organisaties een belangrijke bron van inkomsten en dragen bij aan het realiseren van maatschappelijke doelstellingen binnen de gemeente Houten. Om rekening te houden met loon- en prijsontwikkelingen wordt bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 uitgegaan van indexatie van de beschikbare subsidiebudgetten. Voor de Programmabegroting 2027 gelden de volgende uitgangspunten:

- Te verstrekken subsidies worden geïndexeerd met 2,5%.
- Voor subsidies waarbij een substantiële looncomponent onderdeel uitmaakt van de kostenstructuur, wordt een gesplitste indexering toegepast. Daarbij wordt het prijsgevoelige deel geïndexeerd met 2,5% en de looncomponent met 4,1%.

4.3.2 Inkomende subsidies

Voor te ontvangen subsidies en rijksbijdragen wordt uitgegaan van de meest recente beschikking of subsidieverlening voor het betreffende begrotingsjaar. Indien de beschikking voor het begrotingsjaar nog niet beschikbaar is, wordt uitgegaan van de meest actuele inzichten.

4.4 Personele budgetten

4.4.1 Loonindexatie

Loonindexatie wordt toegepast op de salarislasten, personeelsgerelateerde budgetten en de bijdrage aan het Sociaal Team. De sociale lasten zijn geraamd op basis van de gegevens die per 31 mei 2026 beschikbaar waren.

De huidige cao loopt tot 1 april 2027. Omdat nog niet bekend is welke loonafspraken daarna worden gemaakt, is in de begroting een stelpost opgenomen op basis van de verwachte loonontwikkeling. Voor 2027 wordt uitgegaan van een loonindexatie van 4,1%, gebaseerd op de prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers (%) uit het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026 van het Centraal Planbureau. Zodra een nieuwe cao is vastgesteld, wordt het budget hierop aangepast.

4.4.2 Overhead

Overhead omvat de kosten van ondersteunende functies en voorzieningen, zoals huisvesting, ICT, personeelszaken, financiële administratie, juridische ondersteuning en management. In 2025 is de verdeling van de formatie over de taakvelden geactualiseerd, zodat de toerekening van personeelskosten beter aansluit bij de feitelijke werkzaamheden en de geldende verslaggevingsregels. De overheadkosten worden toegerekend op basis van de directe loonkosten. Deze methode wordt door het merendeel van de gemeenten toegepast en zorgt voor een transparante en consistente kostentoerekening.

Bij nieuwe formatievoorstellen wordt naast de salarislasten rekening gehouden met de kosten voor ondersteuning en bedrijfsvoering. Hiervoor wordt uitgegaan van een gemiddelde overheadopslag van € 10.000 per fte.

4.5 Actualiteiten

De financiële positie van gemeenten wordt beïnvloed door landelijke ontwikkelingen, wijzigingen in wet- en regelgeving en besluiten van het Rijk. Voor de Programmabegroting 2027 zijn met name het gemeentefonds, de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg, het coalitieakkoord van het kabinet en de verwerking van onderuitputting van belang.

4.5.1 Nieuw verdeelmodel gemeentefonds

Sinds 1 januari 2023 geldt een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds. Gemeente Houten behoort tot de nadeelgemeenten en ondervindt op basis van het huidige model een structureel nadeel van circa € 103 per inwoner. Het kabinet heeft besloten het ingroeipad van de herverdeling tot 1 januari 2029 te bevriezen. De financiële effecten hiervan zijn verwerkt op basis van de huidige inzichten.

4.5.2 Jeugd

Het Rijk heeft aanvullende maatregelen aangekondigd binnen de Hervormingsagenda Jeugd, waaronder een verkorting van de gemiddelde trajectduur en de invoering van een eigen bijdrage. Vanaf 2028 is hiervoor al een financieel effect verwerkt in het gemeentefonds. Voor de bijbehorende risico's is een stelpost opgenomen in de begroting. Daarnaast brengt de commissie Van Ark begin 2027 advies uit over de financiële compensatie voor de jeugdzorg vanaf 2028. Eventuele financiële gevolgen worden verwerkt nadat hierover landelijke besluitvorming heeft plaatsgevonden.

4.5.3 Coalitieakkoord kabinet Jetten

Het coalitieakkoord 2026-2030 van het kabinet Jetten bevat op dit moment beperkt nieuw beleid met directe financiële gevolgen voor gemeenten. Voor de Programmabegroting 2027 zijn uitsluitend de effecten verwerkt die door het Rijk zijn geconcretiseerd en opgenomen in de meicirculaire 2026.

4.5.4 Stelpost onderuitputting

Het Rijk en de provinciale toezichthouders bieden gemeenten onder voorwaarden ruimte om specifieke stelposten voor onderuitputting op te nemen. Op basis van de financiële verkenningen en de bijlage Investeringen in Perspectief wordt voor gemeente Houten uitgegaan van een stelpost voor onderuitputting van kapitaalslasten van 10%. Deze stelpost is verwerkt in de Perspectiefnota 2027.